

L'HOME QUE NO LLEGIA ELS DIARIS

La biografia d'Alexandre Deulofeu,
l'home que va predir que l'Estat espanyol
desapareixerà el 2029

DAVID DE MONTSERRAT I NONÓ
I JULI GUTIÉRREZ DEULOFEU

DAVID DE MONTSERRAT I NONÓ
JULI GUTIÉRREZ DEULOFEU

L'HOME QUE NO LLEGIA ELS DIARIS

Biografia d'Alexandre Deulofeu,
l'home que va predir que l'Estat espanyol
desapareixerà el 2029

PRIMERA EDICIÓ: JUNY DEL 2019

© DAVID DE MONTERRAT I NONÓI I JULI GUTIÉRREZ DEULOFEU, 2019

© COLUMNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U., 2019

AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA

ISBN: 978-84-664-2511-7

DIPÒSIT LEGAL: B. 9.222-2019

FOTOCOMPOSICIÓ: TONI CLAPÉS

www.columnaedicions.cat

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

El paper utilitzat per imprimir aquest llibre està qualificat com **ecològic**
i procedeix de boscos gestionats de manera **sostenible**.

Índex

<i>Prefaci</i>	7
I La revelació	13
II 1929	19
III Néixer per morir	31
IV ‘Paves’ i superrevolucionaris	51
V «Liberté, égalité, fraternité?»	73
VI Un gòtic putrefacte.....	91
VII Terra baixa.....	117
VIII Directors de la política mundial.....	137
IX Glòria i genialitat	161
X «El “Mein Kampf” de alemanes y americanos»	181
XI Una baronessa alemanya	197
XII «El romànic és una merrrrda!».....	211
XIII km o	227
XIV Un general veneçolà.....	239
XV Reiteracions germàniques	251
XVI «¡Albricias!»	269
XVII La interrupció involuntària	287
<i>Epíleg</i>	305
<i>Bibliografia</i>	307

I

La revelació

«El millor profeta del futur és el passat».

LORD BYRON (1788-1824)

Si l'home que no llegia els diaris hagués llegit l'edició de Barcelona de *La Hoja del Lunes* del 20 d'agost de 1945, hauria vist que a l'Ajuntament de Manila, a les Filipines, s'iniciaven les converses entre els aliats i l'imperi japonès per negociar la rendició de l'emperador Hirohito. També que el president francès, el general De Gaulle, marxava aquella mateixa nit cap a Washington per fer valer França com una de les cinc grans potències del món. O que a Londres, el dia abans, la catedral de Saint Paul acollia una missa d'acció de gràcies per celebrar la victòria aliada i l'adveniment de la pau presidida pel rei Jordi VI, acompanyat del nou primer ministre, Clement Attlee, que havia vençut feia poques setmanes un Winston Churchill absolutament desconcertat tot i haver dut el Regne Unit

de la desmoralització a la victòria. I, finalment, que el dictador Franco, fent l'orni respecte a tot allò que havia passat al Vell Continent, era declarat fill predilecte de la vila gallega de Padrón, on havia rebut la primera medalla d'or de la localitat.

Però l'home que ja no vol saber res dels diaris és massa lluny de Barcelona. No li interessa el que puguin dir els rotatius. I té un motiu molt poderós. És a Bordeus. Comparteix pis amb un altre compatriota a la *rue Sanche de Pomiers*. Agafa la ploma i escriu una carta per desvelar un gran secret. Un secret que pot canviar l'esdevenidor de la humanitat i les portades dels diaris del futur. És català, concretament empordanès, i allò que està a punt de revelar pot convertir-lo en el català més universal de tots. No n'és conscient encara i, si en fos, no hi perdria ni un segon. És en un racó d'un *bistrot* prenent un cafè a punt de sortir a fer una *tournée*. Bé, sol no. L'acompanya el seu violí, que l'ajuda, segons els dies, a matar la gana que arrossega des de la Guerra Civil. Quan adorm la gana de l'estómac ja en té una altra que no para: la del cervell. Aquesta és pràcticament impossible de saciar. Fa set anys que volta per Occitània en una França que ell observa entre la commiseració, el menfotisme i un punt de burla imperial. Fa set anys que viu com pot, fent una mica de tot per poder fer molt, tant com resoldre pacíficament la Segona Guerra Mundial. Però ja és massa tard. Fa quatre dies que, *de facto*, s'ha acabat. La pudor de socarrim és forta. N'arriba d'Hiroshima i Nagasaki, i també del Führerbunker de Berlín, on Adolf Hitler, Eva Braun i la seva gossa Blondie ja són tot cendres. Mentre Churchill va xuclant l'enèsim puro mirant de reüll el Teló d'Acer, com no tardarà gaire a batejar-lo ell mateix, Stalin fa comandes a dojo de banderes roges per ser hissades a la

mitja Europa que s'ha quedat després de repartir-se-la amb els aliats. I Truman juga a pòquer a la Casa Blanca entre xarrups de bourbon avaluant l'ona expansiva del gran bolet atòmic. Només resta que l'emperador Hirohito baixi del burro i signi la rendició. És qüestió de dies. Les bombes atòmiques que li ha enviat Washington han dit la darrera paraula i el Japó ja no té esma per a res. Qui havia de guanyar, ja ha guanyat. Qui s'havia de rendir, ja s'ha rendit. Però ell, només ell, sap perfectament que qui se sent guanyador no se n'hauria de sentir i que els qui es donen per rendits no estan acabats del tot.

Té raons i arguments de molt de pes. Tot i que la flaca li ve de lluny, porta sis anys especialment intensos, d'una dedicació impossible de quantificar, per desemmascarar els mecanismes de la història i entendre el caràcter maniacodepressiu que ha anat desplegant civilització rere civilització, imperi rere imperi. Ho ha comptat, ho ha calculat, i tot quadra. L'ha cartografiat i l'ha radiografiat. Ja la té ben apamada. Desenes de gràfics, centenars de dades, milers de fulls i una conclusió: sap d'on venim i sap cap a on anem. És exiliat. Un exiliat molt singular. Un exiliat que va a la seva i és que per descobrir allò que acaba de descobrir potser només ho ha pogut fer gràcies a anar a la seva. «Aquests darrers temps els he dedicat íntegrament a completar i a aclarir aquells punts que considerava dubtosos de la llei de la història. Avui puc dir que no tinc el més petit dubte de l'existència d'aquesta llei, i per primera vegada després de vint-i-dos anys de treball intens i apassionat dedicats a la seva recerca, he tingut el temps de pensar i reflexionar sobre la seva importància i la transcendència que pot tenir aquesta llei per al pervindre de la humanitat. La conclusió a què m'hi havia portat la descoberta era, a través del

prefaci, d'un gran pessimisme; avui, però, després de reflexionar llargament, he canviat totalment el meu estat d'esperit, el pessimisme s'ha transformat en una gran esperança i tinc el convenciment que la coneixença d'aquesta llei pot evitar enormes catàstrofes a la humanitat. És per això que el dubte de donar a conèixer aquesta llei quan d'ella en treia una conclusió negativa s'ha transformat en un desig intens de propagar-la, és més, considero un deure d'humanitat fer que aquesta llei arribi a la coneixença dels homes i especialment dels directors de la política mundial». Només el temps, aquest jutge tan implacable, dirà si el violinista, que ha decidit que ara sí que ja mai més llegirà els diaris, té raó o no. La història que acaba de despullar, deixant-li totes les vergonyes a l'aire, ratificarà allò que ha sentenciat?

Acaba d'escriure la carta i signa: Alexandre Deulofeu. Ja ha desvelat la gran veritat. Agafa un sobre, hi introdueix la missiva i escriu el nom del destinatari: Antoni Rovira i Virgili, exdiputat del Parlament de Catalunya i posterior president a l'exili de la Cambra catalana.

Però qui és aquest Alexandre Deulofeu? De qui estem parlant? D'un egocèntric malaltís? D'un superb incorregible? Un pretensions desbocat? Potser no n'hi ha per a tant i és un simple sonat? Un somiador? Un irredempt provocador entramuntanat que amb les seves disquisicions històriques ajuda a fer passar l'estona a qui se'l vol escoltar? Però i si es tracta d'un geni incomprès? O d'un avançat, potser massa avançat, a la seva època? És un nou Copèrnic o un nou Galileu? És realment un home que ho regira tot de dalt a baix i fa canviar la perspectiva sobre la visió de la història d'una manera absolutament radical?

Ell ho té clar. Ha observat i analitzat la història i n'ha tret conclusions. Amb els números a la mà, les civilitza-

cions duren de mitjana cinc mil cent anys, que alhora es divideixen en tres cicles de mil set-cents anys. Aquest període de disset segles viu el mateix procés polític dividit en etapes de govern aristocràtic, democràtic, anàrquic i imperial. Dins de cadascun d'ells hi ha un primer cicle de sis-cents cinquanta anys caracteritzat pel fraccionament territorial i un segon de mil cent que justament va en la direcció contrària, és a dir, d'unificació territorial. I és justament en aquest miler i escaig d'anys quan sorgeixen els imperis, que de mitjana duren cinc-cents cinquanta anys. Tots els imperis, sense excepció, experimenten un primer període agressiu, de gran hegemonia, seguit per una etapa de depressió, amb invasions per part de potències estrangeres, i després un retrobament de la pròpia personalitat i intervenció d'un dictador, i més endavant el segon procés agressiu, seguit del gran desastre militar, breu i enganyós, que sembla que ha de suposar la mort definitiva. Però encara no. La revifalla és ràpida i sorprenent i l'imperi entra en una llarga fase de domini pacífic i conservador per, finalment, ara sí, enfilars el declivi definitiu. Tots aquests moments Alexandre Deulofeu, que acaba de posar-se la carta a la butxaca, els té ben perfilats.

Ara que ha descodificat l'ADN de la història, entén perfectament què ha passat i què ha de passar. Observa la història com una dinàmica de fluids, una dialèctica entre forces centrífugues i centrípetes segons el lloc i el moment. Si jo estic en fase agressiva i tu depressiva, jo t'ataco i et domino. Si tu estàs en fase agressiva però jo estic tranquil i ple d'energia, no provis de fer-me mal perquè qui prendrà mal seràs tu. Si jo em crec l'amo de l'Univers però no sóc conscient que el meu moment de plenitud encara no ha arribat, em trobaré que la plantofada que la

lleï de la història em té preparada serà descomunal. I així anar fent, civilització rere civilització, imperi rere imperi. I qui any passa, segle empeny.

Per això lamenta, mentre escura el cul del cafè, no haver pogut ficar cullerada a la Segona Guerra Mundial i pensa com li hauria agradat poder evitar la Primera. Només es consola pensant que, si bé el mal ja està fet, potser podrà aturar les maldats humanes del futur. No serveix de res fer ucronies. La temptació és forta, però la utilitat és feble. Mirar al passat, sí, imaginar com hauria pogut ser aquell passat, no. El seu convenciment és a prova de bomba atòmica. Si fins ara els homes han afrontat els reptes de la història de la mateixa manera, ell, farmacèutic de professió, músic per afició i filòsof de la història per devoció, té el remei definitiu per evitar els mals col·lectius o, com a mínim, fer-los molt menys dolorosos. Veient la dimensió del repte es pot entendre que pràcticament no tingui ni temps ni espai cerebral per a res més. Però sí, les seves filles i la seva Pepita sempre hi són presents. Fa massa que no les veu. Només el balançeig de l'arqueta l'abstreu de la distància lacerant mentre toca de poble en poble.

S'aixeca de taula per anar a la *tournee*. Fa temps que li volta pel cap jugar-se-la i tornar a casa. Així l'hi suggereix la família. Ell preferiria que vinguessin a instal·lar-se a Bordeus. Pensa en la Pepita i en el dia que s'hi va casar. Surt del *bistrot* i enfila decidit cap a l'estació a buscar el tren que l'ha de portar de gira per l'Arieja per guanyar-se la vida, la puta vida.

II

1929

«¿Quiénes somos cuando nos narramos?».

ESTRELLA DE DIEGO, escriptora (1958)

L'home que no llegia els diaris, despistat com és, sembla que aquesta vegada no s'ha deixat el violí, l'instrument que li ha salvat la vida, una mena de salconduit sonor. No es pot queixar. No li manca sostre ni plat a taula. La misèria va i ve com el pèndol d'un diapasó que marca el temps. Ara butxaques plenes, ara butxaques buides. En aquests moments viu sense cap mena de luxe, però sense estretors doloroses. I recorda. Camina distret, somriu sense saber-ho, quan li ve al cap un d'aquells dies en què tot varen ser flors i violes. Rememora aquell dia —«el dia»—, un 14 de juliol de 1929. I la seva memòria decideix recuperar un escrit que li va fer el seu amic Alfons Puig, company de viatges, taules, sobretaules i música, molta música, a *La Veu de l'Empordà*.

Una oració de casament

Casament, divina paraula i realitat d'un somni d'or. D'aquell somni inconegut dels altres, que tots portem pregonament recollit, guardat amb una mena de pudor, i que ens fa feliços evocant-lo a tothom.

Ai, amic, si jo pogués parlar-te de la terra engarlandada amb un cant de rossinyol...

Em repugna, però, la poesia feta i sols admiro aquella que nosaltres ens fem i que va a nosaltres mateixos. Però és tan íntima i també tan delicada!

I és aquesta la poesia que envolta i perfuma el matrimoni.

És un ample poema que s'ha anat fent amb molt de temps, amb molta calma. Poesia de petites emocions, de minúscules i vivíssimes alegries, íntima, casolana, endreçada.

I quan en l'hora suprema s'obre de bat a bat la porta de la felicitat, més petita que mai, però més que mai punxant i viva, puja als nostres llavis una oració que ens ha fet aquesta poesia. Oració que ningú no ha de sentir, promesa de fecunditat, d'amor i d'eternitat.

Que sobre aquests tres peus descansi sempre la teva vida i així seràs feliç. Amén.

ALFONS PUIG,
La Veu de l'Empordà, 13 de juliol de 1929

Fecunditat, amor i eternitat. Les claus de la felicitat. Que enrere arriba a quedar aquella vida vestida d'entusiasme, passió, gaudi pel viure i, fins i tot, d'eternitat. En aquell 1929 encara no ho sabia ben bé tot, però començava a intuir moltes coses que justifiquen la carta que acaba d'escriure en el racó del *bistrot*. Segurament aquell any és un dels més mentiders de la història. Sí, res és el

que sembla o el que es veu o, senzillament, el que es vol veure. Potser per una qüestió de supervivència, de suportar de la millor manera possible aquest trànsit, inexplicable, absurd, que és la vida.

El 1929 s'enceta ple d'optimisme. Han passat quinze anys i les ferides profundes causades per la conflagració mundial comencen a cicatritzar. La societat, cofoia, puja al carro de l'optimisme generat per una economia en alça que lideren els EUA i Alemanya. Efectivament, l'Alemanya del president Hindenburg, gràcies a la racionalització del sistema productiu torna a ser present a tots els mercats, i als EUA un president Hoover eufòric, irracionalment eufòric, anima els estalviadors americans a jugar-se-la a Wall Street. Fins i tot la dictadura de Primo de Rivera es suavitza i aquest anuncia la fi del seu mandat. Barcelona s'afegeix a aquesta dolça etapa convertint-se en la seu de l'Exposició Universal. Tot està encaminat. S'albira una llarga etapa de progrés, de pau i tranquil·litat. Els feliços anys vint volen donar pas a uns encara millors anys trenta. Res més lluny de la realitat. Com ja sabem, tot això acaba esdevenint només un miratge.

I el 1929 ha de marcar per sempre la vida del jove Alexandre. El seu esdevenidor queda perfectament dibuixat sense que ell en sigui gaire conscient. El destí li atorga una càrrega feixuga, la d'haver-se de convertir en el cronista de la més gran de les històries. Però no pas del passat, sinó de les que han de venir, totes tan diferents, però tan determinades, tan lligades entre elles. I totes l'han d'afectar profundament. I d'aquesta manera comença a dibuixar les línies mestres del seu pensament, de la seva teoria, aquella que un dia hauria de portar el món a assolir la pau i, per tant, a deslliurar la humanitat del seu destí fatal. Però alhora Deulofeu lliga tota la seva existèn-

cia a tot allò que la història ha decidit que ha de ser. Ni ell, se'n pot deslliurar.

Efectivament, el 1929 no és un any com qualsevol altre. Moment històric, dionisiac fins i tot, per saber amagar un futur que, des que el jove Deulofeu l'explica per primer cop el 26 de febrer, deixa de ser un país estrany, almenys per a qui fos capaç d'alliberar-se d'un excés d'orgull i escoltar amb humilitat les paraules sàvies de qui aleshores es podia considerar un aprenent de bruixot. Aquell dimarts, a les deu de la nit, al Casino Menestral de Figueres, l'associació cultural Atenea hi té anunciada una xerrada titulada «La decadència d'Occident», a càrrec d'Alexandre Deulofeu, de qui a la invitació es destaca que «les simpaties de què ben justament disfruta l'il·lustrat conferenciant fan esperar que la nostra sala d'actes s'omplirà d'una multitud freturosa de saber». Expectació extrema confirmada amb un ple de gom a gom, en efecte, àvid de noves descobertes. Deulofeu arriba al Casino Menestral com l'ambaixador d'una nova visió de la història i en presenta les credencials. Ha manllevat el títol de la conferència d'un llibre de tapes vermelles de l'alemany Oswald Spengler, publicat el 1918 i que ell ha descobert el 1925.

Alexandre Deulofeu escolta la presentació del seu «pare espiritual», Josep Puig Pujades, escriptor i polític figuerenc que abans de l'exili provocat per la Guerra Civil, a causa de la seva militància a Esquerra Republicana de Catalunya, acaba ocupant diversos càrrecs electes i institucionals a la Generalitat republicana i és jutjat i empresonat juntament amb el president Lluís Companys pels fets del Sis d'Octubre del 1934. Puig Pujades lloa «les nobles qualitats del jove conferenciant, que es palesen així mateix en els àrids viaranys de la filosofia que en els

plaents caminals de la música, en l'art de la qual mostra sovint un ver mestratge».

La dissertació agafa uns aires francament pessimistes. Deulofeu recorda com la Primera Guerra Mundial ha restat el poder moral d'Europa enfront dels pobles no europeus. I a més ha provocat una desorientació cultural i artística formidable que ha fet pensar en la decadència definitiva del Vell Continent, tesi argumentada per bona part de la intel·lectualitat alemanya i especialment per Spengler, que defensa una mirada vers Orient, el món clàssic, a tots els pobles que no vulguin ésser arrossegats per la caiguda d'Occident.

Deulofeu ha extret una primera conclusió, encara en brut: «L'evolució històrica passa per dues fases alternatives que es caracteritzen, la primera, per una divisió extraordinària d'Europa en una munió de pobles que tenen una vida política independent, i la segona, perquè inversament tots els pobles queden sotmesos sota la tutela d'uns pocs pobles dominadors; fent remarcar alhora que les fases de gran llibertat coincideixen amb grans produccions culturals i, contràriament, les èpoques de gran unificació coincideixen amb èpoques estèrils, durant les quals s'estenen les cultures produïdes en èpoques anteriors».

Alexandre Deulofeu exposa les bases del seu pensament i continua davant una audiència bocabadada. «Amb paraules justes i serenes —continua la crònica de *La Veu de l'Empordà*—, defineix el patriotisme i l'imperialisme, comparant Grècia, poble ponderat, harmònic, que sent el culte a la bellesa, amb Roma, poble pràctic i materialista. Així arriba en Deulofeu a l'època present, en la qual veiem com a primera conseqüència de la guerra europea —Primera Guerra Mundial— la desintegració de l'imperi d'Àustria-Hongria, amb l'aparició de les antigues nacio-

nalitats medievals. La desintegració de part de l'imperi alemany i el dels tsars dóna vida pròpia a aquelles nacionalitats com Polònia, Lituània, Estònia, que ja existien a l'edat mitjana. I finí en Deulofeu la seva interessantíssima conferència amb la demostració que les grans cultures germinen en les èpoques de desintegració i es desenrotllen durant una època de llibertat. «És indubtable —diu Deulofeu— que l'avantguarda intel·lectual europea busca febrosa una nova cultura. Estem cansats de les cultures passades: tot el que es continua fent a base d'aquestes cultures, diuen les noves promocions avantguardistes, no serà res més que tornar a repetir malament allò que han fet els altres; s'imposa la creació d'una estètica, es fa necessària l'aparició d'un nou concepte de l'art».

L'apotecari, que no tardarà gaires anys a veure on hi ha l'origen de la cultura que ha de ser el referent d'Europa, ha començat fort filosofant sobre la història. No opina, simplement descriu allò que ha començat a veure. Aquella teoria que tot just comença a fer xup-xup permet al jove Deulofeu afirmar que els únics pobles que es mantindran i afirmaran la seva personalitat imperial seran Alemanya i Itàlia. Mentrestant les altres potències europees fan via cap al camí de la descomposició. «Alemanya i Itàlia, especialment la primera, porten un retard evolutiu respecte als altres pobles de l'edat mitjana i el mateix fenomen observem en l'edat moderna, puix que mentre tenen lloc als voltants del 1500 els primers passos cap a la unificació d'Espanya, França, Anglaterra i Àustria, la unitat italiana i l'alemanya no comencen a iniciar-se fins als voltants del 1800. Hem de creure, per tant, que aquest retard farà que els pobles italogermànics no entrin per ara en la fase de desintegració imperial que avui es posa de manifest a tot Europa».

L'aplaudiment esclatant per les disquisicions de Deu-lofeu acabarà en un àpat d'homenatge pocs dies després a l'hotel Comerç de Figueres. No sabem si entre els comensals hi ha la Pepita. Reservada, senzilla, gens amiga dels protagonismes innecessaris, probablement resta a casa en la seva introspecció, aliena a les anades i vingudes del seu promès, les cabòries del qual mai l'acabaràn de convèncer. Malgrat tot, sap que ell s'ha enamorat de la seva veu, abans de veure-la, una veu que l'acompanyarà en els moments més difícils de la seva vida i que ara troba tant a faltar anant de poble en poble balancejant l'arqueta.

Segueix caminant cap a l'estació. I ara recorda les *soirées* musicals a casa de la Margarita Gratacòs, germana gran de la Pepita. La Margarita toca el piano i la Pepita canta amb una veu, segons els entesos, extraordinària. En aquelles reunions hi assisteix el jove Alexandre amb el seu violí incapaç d'imaginar que anys més tard serà tan lluny de la seva futura promesa. Una tarda, la Pepita interpreta un *lied* de Robert Schumann. L'amor per la Pepita, que ja l'acompanyarà fins al darrer sospir, li arriba al cor per les orelles. Des del moment que la sent, abans de veure-la, la veu d'aquella jove figuerenca modulant un *lied* de l'autor alemany ja li ha robat el cor. El que comença essent un duet musical esdevindrà un duet matrimonial, un duet de vida, ara escapçat per l'exili.

Duet d'inici complicat. La decisió de l'Alexandre rep reticències de bon principi per part dels seus pares. La Pepita és filla d'un contractista d'obres i això és ben poca cosa. Prefereixen una altra pubilla empordanesa, més ben situada, la Tomasita Riera, al domicili de la qual també s'hi fan *performances* musicals. Diuen que la jove Tomasita canta amb passió la «Cançó de l'arlequí» de la sar-

suela *La Generala*, d'Amadeu Vives. Sembla, però, que aquella peça o la veu de qui la interpreta és incapaç d'entendre l'ànima del jove Alexandre, que malgrat els entrebancs paterns, es decideix per aquella altra veu que li embolcalla el cor. I d'aquesta manera els seus dies enfilen el camí el 14 de juliol de 1929. Durant uns dies Deulofeu es dedica amb cor i ànima a la seva flamant vida conjugal. La vida senzilla, allunyada de cabòries transcendents, viatges de noccs i cerca de llar per viure com qualsevol jove de vint-i-cinc anys de l'època aliè a les mentides del 1929.

Aquell jove que un dia havia de deixar de llegir els diaris perquè ja sabia tot el que havia de venir, ho comença a fer aquell mateix dia poc després del seu enllaç i per raons molt més prosaiques. Aquella mateixa tarda un auto del Pertús porta els nuvis a Perpinyà per cent cinquanta-cinc francs. A l'estació, mentre prenen uns refrescos i uns cafès, Deulofeu compra el diari i unes postals. No se sap si el llegeix o l'intenta llegir durant el trajecte en l'auto de línia. El trajecte fins al seu destí es convertí en un malson. El neguit, els nervis o qui sap què li regiren l'estómac provocant una nit de noccs ben galdosa. L'endemà, un preparat de magnèsia, que costa tres francs, fa el miracle, i el viatge iniciàtic —en un bitllet vàlid per a tots els trens d'Europa amb tres mesos de validesa emès per Viatges Marsans— continua cap a Lió. Cal fer el que toca. Comprar el plànol de Lió, postals i segells. Recórrer la ciutat a peu i en tramvia com dos enamorats i aturar-se a dinar. Trenta-cinc francs en un racó desconegut de la ciutat.

El 17 de juliol un tren els porta a Ginebra. La història particular de Deulofeu es continua escrivint en plural. Surten quan passen cinc minuts de dos quarts d'una i

arriben a Ginebra a un quart de cinc. La ciutat, l'ambient, els dies..., la vida esdevé eterna. Somnis de joventut. Ningú millor que la Pepita per explicar-ho. L'hi diu a la seva germana, a la Margarida. «Estem travessant el llac Léman a bord d'un vaporet. *C'est très délicieux*. Albirarem un panorama magnífic. Des d'aquí veiem el Mont Blanc ple de neu. [...] En aquests moments el vaixell fa parada a Nyon i seguidament seguim la ruta. Aquesta carta a trossos la faig jo i a trossos me la dicta el rei. [...] El rei m'arrapa l'espatlla cada vegada més fort. [...] En aquests moments estem sentint un vals de Lehár per l'orquestrina que toca a la coberta del vaixell. [...] En aquests moments passa un cotxet ple de dolços i fruita que porta un *garçon* i que ofereix als viatgers. [...] El llac Léman dóna completament la sensació d'ésser el mar. A Évian-les-Bains et passem el menú que acabem de menjar. D'entremesos, patates i peix amb maionesa, tomates farcides, mantega, llonganissa i sardines i després *poisson à la forestière, pommes rissolées à la crème, volaille rôti à la beurre, glace de vainille et moka i fromage*. Estem arribant a Montreux, final del trajecte. Ginebra és una ciutat tan magnífica que no és possible descriure-la, cal veure-la. Anem de sorpresa en sorpresa».

Aquell idil·li helvètic s'allarga ben bé un parell de setmanes en un anar i venir de postals i cartes familiars entre Figueres i Interlaken, Lucerna, Berna i, finalment, a París. Pujada a l'Arc de Triomf, dinar al Bois de Bologne, passejada pel Louvre i la *place Concorde*... Mentre la parella viu l'esplendor de la Ciutat de la Llum, el pare de la Pepita, Joan Gratacòs, relata els regals que encara van arribant després de l'enllaç i els avenços que es van fent a les obres del pis de Figueres on ja viurà amb el marit que no llegia els diaris. Que si una safata, un trinxant i una frui-

tera de plata, que si un joc de cafè... N'arriben tants que fins i tot la taula s'ha d'allargar de paret a paret i encara en falten. «Tenim construït l'arc en el vostre rebedor del pis i resulta d'un efecte estupendo dividint ara totalment els dos *aposentos*. També hem tret el *paiellé* de la cuina, completant amb rajola blanca els paraments, lloc que vindria bé per posar-hi una tauleta servint de pedrís i també per menjar la minyona».

Àpats, petons, abraçades i passejades en la intimitat d'una parella cofoia que ja es veu estrenant el pis de Figueres. Un present lluminós i esplèndid de portes endins. A fora, al carrer, els núvols no triguen a aparèixer. La depressió econòmica del 29, simbolitzada en les jornades negres de Wall Street entre el 24 i el 29 d'octubre, fa tremolar les il·lusions que s'havien dipositat en el continuat progrés de la humanitat, progrés material, s'entén.

Els conflictes socials s'aguditzen i la inestabilitat política, conseqüència de l'aparició de les noves ideologies acompanyades d'escàndols financers i de les continuades i vergonyoses decisions polítiques sotmeses a les pressions dels grups de poder, contribueixen al descrèdit de les institucions democràtiques. I molt especialment a la jove-níssima Alemanya, on el miracle econòmic entre el 1924 i el 1929 ha permès que a la República de Weimar es calmin els ànims de la població i d'aquesta manera apartar de la seva vida les iniciatives desestabilitzadores del Partit Alemany Nacionalsocialista dels Treballadors, liderat per Adolf Hitler des de finals del 1919. Però el desastrós impacte econòmic i social del crac del 29 prepara l'imminent assalt al poder del nou Cèsar que Spengler considera tan necessari.

Aliens a aquella depressió, la Pepita i l'Alexandre passen una temporada a Madrid en una mena de segon viatge

de noces, segons es desprèn d'una carta del seu cunyat, Simón Gratacòs, on la parella té temps de fer feines de profit espiritual com ara assistir a multitud de concerts. L'intercanvi epistolar entre Figueres i les dues pensions que ocupen, la Gran Pensión Florida del carrer Zorrilla i la Pensión Barrera del carrer Fuencarral, denota fins a quin punt el desastre econòmic mundial els queda lluny. Només estan pendents d'organitzar les participacions de loteria amb la família per a la Grossa de Nadal. Simón Gratacòs, germà de la Pepita, ho té clar. «Si sabés que poguéssiu fer trampa en el sorteig de la rifa de Nadal, ja us diria el número que hi porto més pessetes perquè el féssiu sortir i creieu-me que em vindria d'allò que se'n diu de mamella de monja».

L'any mentider s'acaba per donar pas a la dècada que començarà a insinuar la gran veritat que ara, setze anys després, l'home que ja té clar que ja mai més llegirà els diaris acaba de revelar. El temps, la seva matèria primera.